

Таким чином, розпочинаючи у січні 1922 р. процес утворення союзної держави РНК РСФРР запропонувала передати її наркомату закордонних справ право представляти республіку у зовнішній політиці й міжнародних відносинах. Їм запропонувала організаційну участь у формі "особливих наркоматів закордонних справ", підвідомчих НКЗС РСФРР. Але їх правовий статус чітко визначений не був.

Раднарком УСРР, навпаки, у власному проекті Союзного договору і Конституції СРСР, пропонував залишити як сам НКЗС УСРР, так і зберегти його компетенцію. Але у Конституційній комісії думку РСФРР підтримали деякі керівні діячі УСРР, тому відстояти інтереси не вдалося. Пропонували також Уповноваженого НКЗС СРСР при РНК УСРР прирівняти у статусі до наркомів, наділити їх відповідними повноваженнями. Та безуспішно.

1. Василенко В. А. Правові аспекти участі Української РСР у міжнародних відносинах / Василенко В. А. – К., 1984. – 208 с. 2. Василенко В. Українська РСР у сучасних міжнародних відносинах (правові аспекти) / В. Василенко, І. Лукашук. – К., 1974. – 85 с. 3. Выписки из протоколов ЦК КП(б)У и переписка с ним по личному составу (3 января – 28 декабря 1923 гг.). – ЦДАВО України. – Ф.Р. – 4сч. – Оп.1с. – Спр.604. 4. Відкриття сесії ЦВК СРСР // Вісти ВУЦВК. – 1923. – 7 лип. 5. Головкин В. А. Между Москвой и Западом: Дипломатическая деятельность Х. Раковского / Головкин В. А., Станчев М. Г., Чернявский Г. И. – Х., 1994. – 383 с. 6. Консульские поручения и переписка с полномочным представителем УСРР в Германии. О присоединении Украины к Рапалльскому договору (23 января – 22 декабря 1922 г.). – ЦДАВО України. – Ф.Р. – 4 сч. – Оп.1с. – Спр.799. 7. Кульчицкий С. Европейская дипломатия та Украина у міжвоєнний період (1921 – 1939) / С. Кульчицкий, О. Павлюк, М. Кірсенко // Нариси історії дипломатії України / Наук. ред. В. Смоляна. – К., 2001. – С. 397 – 490. 8. Кульчицкий С. Радянська Україна і радянська Росія: відносини між Першою і Другою світовими війнами / С. Кульчицкий // Політика і час. – 1996. – № 5. – С. 61 – 70. 9. Матеріали о заключении договора с Литвой (4 января – 14 июня 1922 г.). – ЦДАВО України. – Ф.Р. – 4сч. – Оп.1с. – Спр.590. 10. Матеріали о передаче Союзу ССР права ведения внешней политики УСРР. – ЦДАВО України. – Ф.Р. – 4сч. – Оп.1с. – Спр.57. 11. Нова Конституція СРСР // Вісти ВУЦВК. – 1923. – 25 трав. 12. Переписка с председателем Украинского националистического комитета в Париже Моркотуну С. о деятельности комитета и его позиция по отношению к украинскому советскому правительству (3 мая 1922 – 25 мая 1923 гг.). – ЦДАВО України. – Ф.Р. – 4сч. – Оп.1с. – Спр.87. 13. Переписка с Уполномоченным НКВТ СССР и СНК УСРР о состоянии хлебоэкспорта, образовании англо-украинского банка. – ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.20. – Спр.1673.

14. Переписка с ЦК КП(б)У и НКВД СССР о деятельности украинских националистических организаций в Польше и Чехословакии (2 мая 1923 – 4 января 1924 гг.). – ЦДАВО України. – Ф.Р. – 4сч. – Оп.1с. – Спр.615. 15. Положения, инструкции, протоколы и другие материалы о союзном объединении советских республик и слиянии некоторых наркоматов СССР и УСРР (январь – декабрь 1923 г.). – ЦДАВО України. – Ф.Р. – 4сч. – Оп.1с. – Спр.56. 16. Постановления и протоколы заседания Большого Совета СНК УСРР (12 января – 25 мая 1923 г.). – ЦДАВО України. – Ф.Р. – 4сч. – Оп.1с. – Спр.88. 17. Постановления и протоколы заседания Большого Совета СНК УСРР (2 ноября 1923 – 27 марта 1924 г.). – ЦДАВО України. – Ф.Р. – 4сч. – Оп.1с. – Спр.91. 18. Постановления и протоколы заседания Большого Совета Совнаркома УСРР (1 июня 14 августа 1923 г.). – ЦДАВО України. – Ф.Р. – 4сч. – Оп.1с. – Спр.89. 19. Протоколы заседания комиссии ЦК РКП(б), расширенной комиссии ЦИК СССР по выработке предложений о СССР и Конституции СССР. – ЦДАГО України. – Ф.1. – Оп.20. – Спр.1639. 20. Президія ВУЦВК дала згоду на призначення т. Раковского повпредом СРСР в Англії // Вісти ВУЦВК. – 1923. – 11 лип. 21. Румянцев В. О. Українська державність у 1917 – 1922 рр.: національно – демократична і радянська альтернативи: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.01 / Румянцев Віктор Олександрович. – Харків, 1998. – 373 с. 22. Стрельникова І. Ю. Організаційно-правові засади функціонування зовнішньополітичного відомства в УСРР (1917 – 1929 рр.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 – "теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень" / Стрельникова Ірина Юріївна. – Х., 2009. – 20 с. 23. Салига Л. П. Боротьба Х. Г. Раковского за розширення прав України під час конституційного оформлення СРСР (травень – липень 1923 р.) / Л. П. Салига // УДЖ. – 1992. – № 1. – С. 115 – 124. 24. Сесія ВУЦВК. Союзна угода СРСР // Вісти ВУЦВК. – 1923. – 30 черв. 25. Союзна угода про СРСР // Вісти ВУЦВК. – 1923. – 11 квіт. 26. Тов. Раковский – уповноважений представник РСФРР в Англії // Вісти ВУЦВК. – 1923. – 13 лип. 27. Українська РСР на міжнародній арені. Збірник документів (1917 – 1923 рр.) / [Упор.: К. С. Забігайло, М. К. Михайловський, І. С. Хміль]; під. ред.: В. М. Корецького. – К.: Наукова думка, 1966. – 668 с. 28. VII Всеукраїнська партійна конференція КП(б)У. Останнє слово т. Раковского. Союзне будівництво // Вісти ВУЦВК. – 1923. – 12 квіт. * В РНК СРСР утворювалося 10 наркоматів двох категорій: злиті (або загальносоюзні, які знаходилися в Москві) та об'єднані (або директивні, місцевий апарат підпорядковувався Москві не безпосередньо, а через раднаркомі республік). ** Прикметно, що 14 грудня 1922 р. ВУЦВК висловив довіру Х. Раковському як голові РНК і НКЗС УСРР. *** У роботі І з'їзду Рад СРСР голова РНК і НКЗС УСРР Х. Раковский участі не брав. Протягом листопада – грудня 1922 р. він перебував на Лозанській конференції. І можна припустити, що не випадково. На початку грудня Х. Раковский прохав ЦК РКП(б) дозволити повернутись в Україну, але 7 грудня політбіро відмовило йому. З Лозанни він виїхав 4 січня, а до Харкова, після відвідин Берліну й Москви, повернувся лише 29 січня 1923 р.

Надійшла до редколегії 12.05.10

Ю. Борисова, асп.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОВІДНОСИН В СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Дана стаття покликана проаналізувати існуючі у сфері електронної комерції колізії та знайти шляхи їх подолання на основі узагальнення кращого зарубіжного досвіду з урахуванням українських правових традицій.

Ця стаття направлена на аналіз існуючих в сфері електронної комерції колізій і определение путей их преодоления на основе обобщения лучшего зарубежного опыта с учетом украинских правовых традиций.

This article is targeted to analyze the existing collisions in the electronic commerce regulation field and to find the ways of these collisions overcome on the basis of the best foreign experience generalization adjusted with the Ukrainian law traditions.

Ключові слова: правове регулювання електронної комерції в Україні, колізії в регулюванні електронної комерції.

Ключевые слова: правовое регулирование электронной коммерции в Украине, коллизии в регулировании электронной коммерции.

Key words: electronic commerce legal regulation in Ukraine, collisions in the electronic commerce regulation.

Останнім часом в інформаційному просторі України сформувався певний вид суспільних відносин, який до сьогодні не знайшов комплексного регулювання та навіть законодавчого визнання – відносини у сфері електронної комерції. Законодавець звертає увагу на цю проблему у 2003 та 2006 року, але подані в ті часи законопроекти так і не були прийняті Верховною Радою України. Однак, варто зазначити, що положення законопроекту 2003 року були втілені в Законі України "Про електронні документи та електронний документообіг" [8] та Законі України "Про електронний цифровий підпис" [9]. В той же час електронна комерція як широкий

комплекс існуючих правовідносин до сьогодні залишався нерегульованим.

Для зміни окресленої ситуації 18 лютого 2010 року до Верховної Ради України був внесений проект Закону України "Про електронну комерцію" № 266 [14] (надалі – законопроект) покликаний комплексно врегулювати відносини у сфері електронної комерції.

Метою даної статті є виокремлення ряду найбільш проблемних, дискусійних питань регулювання правовідносин у сфері електронної комерції, які знайшли своє не завжди вдале закріплення в досліджуваному законопроекті. Автор ставить за мету також порівняти втілену в законопроекті позицію зако-

нодавця з існуючим нормативним регулюванням та думками науковців в цій сфері.

До позитивних тенденцій регулювання електронної комерції слід віднести те, що новий законопроект намагається врегулювати відносини у сфері підприємницької діяльності, що здійснюється за допомогою електронних пристроїв, в широкому розумінні, тобто як комерцію, на відміну від позиції Модельного закону СНД [12] та спроби Верховної Ради України 2003 року прийняти закон виключно про електронну торгівлю. Попри це, слід одразу зазначити, що в цілому законопроект справляє враження декларативного і потребує доопрацювання спеціалістами у сфері юридичної термінології.

Законопроект має на меті "забезпечення правового порядку дистанційного укладання й виконання правочинів із застосуванням інформаційно-комунікаційних засобів і технологій" [14, ст.1]. При дослідженні даної дефініції помітне певне виключення з можливих правочинів односторонніх через їх можливе укладення, а не вчинення, та подальше закріплення сторін правочину, а не суб'єктів. Така колізія виникла через те, що більшість положень запропонованого законопроекту запозичені із Модельного закону СНД "Про електронну торгівлю" [12, ст.2], в якому автори закріпили регулювання електронних "сделок" тобто угод. В свою чергу законопроект не містить ані поняття "електронної угоди", ані "електронний договір".

Натомість, законопроект визначає електронний правочин як будь-який правочин, передбачений Цивільним кодексом України та іншим законодавством, укладений сторонами за допомогою проведення електронних операцій" [14, ст.3], незважаючи на те, що цивілістична доктрина та існуюче законодавство по іншому розуміють цю категорію: одні науковці зазначають, що електронним правочином є угода між фізичними чи юридичними особами, які контактують між собою за допомогою технічних засобів, з метою здійснення трансакції стосовно нематеріальних благ або створення електронним способом підстав для надання матеріальних благ [3, с.63], також електронним правочином є правочин, що вчинений за допомогою електронних засобів комунікації, суть якого полягає в обміні сторонами за допомогою цього засобу електронними волевиявленнями [3, с.64].

Критикуючи попередню позицію, ряд спеціалістів визначають електронний правочин як дію однієї або двох і більше осіб, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, що передбачає вільне і таке, що відповідає внутрішній волі учасника волевиявлення, здійснюване за допомогою електронних засобів комунікації [16, с.62].

Позиція українських науковців знайшла своє закріплення в Цивільному кодексі України [17, ст.207], який відмінною особливістю електронного правочину закріплює вчинення його за допомогою технічних засобів. В законопроекті, натомість, при визначенні електронного правочину йде прив'язка до нововведеного поняття "електронної операції", тобто "здійснення сторонами правочину окремих дій по укладанню та/або здійсненню правочину за допомогою дистанційної взаємодії сторін правочину й інших суб'єктів, побічно пов'язаних із забезпеченням порядку укладання й здійснення правочинів та їх інформаційних систем в електронній комерції" [14, ст.3].

З наведеного випливає, що електронна операція передусім опосередковує електронний правочин. Але тоді електронна операція сама по собі є правочином, оскільки правочин – дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків [17, ст.202].

В електронній операції в ракурсі закріплення її в законопроекті можна виявити всі ознаки переддоговірного

правочину, адже характерна особливість сучасного розуміння переддоговірних правочинів, укладених на стадії переговорів, полягає в тому, що вони передують договірним відносинам і зазвичай не покладають на сторони договірних зобов'язань. Серед багатьох інших причин основним мотивом укладення таких правочинів вважається бажання сторін встановити правила ведення подальших переговорів, що особливо актуально для сторін, які діють за законодавством правових систем, що не містять загального зобов'язання діяти добросовісно на стадії переговорів (право України, Росії, США), а вирішення питання про юридичну силу переддоговірних правочинів вирішується імперативно шляхом прямої вказівки закону країни про такого роду правочини [2, с. 784].

Так, ЦК України розрізняє обов'язковий для сторін попередній договір та договір (протокол) про наміри, який (при умові відсутності прямої волі сторін надати йому силу попереднього договору) не вважається попереднім договором, а отже не є обов'язковим для виконання [17, ст. 535]. З іншого боку, немає достатніх підстав однозначно стверджувати, що законодавець ставив за мету так обтяжити поняття електронної операції, тому, на наш погляд ця дефініція потребує уточнення.

Законопроект оперує іншими новими для вітчизняного законодавства поняттями, такими як "електронні інформаційно-комунікаційні засоби і технології" [14, ст.1], "відкриті або корпоративні мережі" [14, ст.4], не надаючи їм визначення. З іншого боку варто зазначити, що при розгляді правовідносин у сфері електронної комерції законопроект розглядає їх як широке коло, не звужене лише до Інтернет-середовища, я навпаки – прямо вводить до поняття середовища "відкриті та корпоративні мережі", а до пристроїв електронної комерції – мобільні телефони з їх можливостями відправляти повідомлення [14, ч.2 ст.13]. Позиція щодо мобільних телефонів як інструменту електронної комерції, в той же час, є спірною, оскільки на сьогодні існує тенденція розглядати мобільну комерцію як окремий вид електронної комерції із своїми особливостями [1].

Законопроект багато уваги приділяє складу учасників електронних комерційних правовідносин, виділяючи серед них сторони цивільних правочинів і, як окремий вид, агентів і довірених або інших уповноважених осіб, які опосередковано беруть участь або сприяють виконанню електронних правочинів. Такий розподіл, на наш погляд, більш доречно застосовувати до учасників електронних комерційних правочинів, адже учасники правовідносин в сфері електронної комерції ті ж самі, що і учасники цивільних відносин, перелік яких визначений у Цивільному кодексі України [17, ст.2].

Недоречним, на наш погляд, є обмежене визначення сторін правочинів через "продавців (постачальників, виконавців)" та "покупців (змовників, споживачів)". По-перше, таке обмеження додатково виключає можливість вчинення в електронній сфері односторонніх правочинів. По-друге, імплементуючи положення Модельного закону СНД "Про електронну торгівлю", законодавець не розширив коло учасників правовідносин до кола учасників правовідносин у сфері комерції, а прямо залишив на рівні кола учасників у сфері торгівлі, що значно звужує предмет регулювання. По-третє, за законопроектом фізичні особи позбавлені права виступати в ролі "продавців" – таке обмеження надає електронним комерційним правовідносинам суто господарсько-правового характеру. Зазначений підхід негативно вплине на регулювання широкого кола неторговельних та побутових комерційних правочинів.

Окрім сторін цивільних правочинів у даному контексті особливої уваги потребують посередники – про-

вайдери і оператори телекомунікацій, оператори платіжних систем. Діяльність перших регулюється Законом України "Про телекомунікації" [11], Постановою Кабінету Міністрів України "Про затвердження Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг" [13]. Щодо операторів платіжних систем, то це поняття є новим для законодавства і законопроект не дає його достатнього тлумачення.

При аналізі законопроекту варто приділити окрему увагу позиції законодавця щодо регулювання порядку укладення електронних договорів. За законопроектом "договір в електронній комерції укладається за допомогою узгодження умов договору сторонами, формування електронного документу та/або обміну повідомленнями (листування або адресація невизначеному колу осіб) між сторонами правочину" [14, ч.1 ст.8]. Варто розрізняти поняття електронний документ та електронне повідомлення. Так, визначення електронного документу дано в Законі України "Про електронні документи та електронний документообіг" [8] і дублюється в Законопроекті: електронний документ – документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа [14, ст.3]. Електронне повідомлення ж це форма подання запису текстової інформації в інформаційних системах і мережах, надіслана відправником на електронну адресу одержувача або отримана й зафіксована в інформаційній системі адресата, доступна для її обробки, витягу й сприйняття [14, ст.3]. Виходячи із наведених дефініцій можна зробити висновок, що єдиною відмінністю електронного документу та електронного повідомлення є наявність у першого обов'язкових реквізитів. Можна припустити, що правочин, вчинений за допомогою електронного документу, буде вважатися письмовим, а за допомогою електронного повідомлення, через відсутність у нього обов'язкових реквізитів та неказовість – усним, проте таку позицію виключає норма законопроекту про те, що електронний документ (повідомлення) є простою письмовою формою правочину [14, ч.1 ст.9], що свідчить про прирівнювання цих двох категорій.

Законопроект не висуває особливих вимог до структури електронного документу, ґрунтуючись на принципі диспозитивності. З іншого боку, що електронний документ має більш складну структуру у порівнянні з традиційним. Як приклад, відсутність вимог до структури електронних документів та їх обов'язкових реквізитів спричинила певні проблеми, коли була здійснена перша спроба введення електронного документообігу в процесі реєстрації прав на об'єкти інтелектуальної власності. Мова йде про застосування спеціальної комп'ютерної програми для підготовки електронного примірника заявки, користувачі якої зіткнулися з рядом питань щодо його структури" [4, с.28]. І дійсно, якщо навіть звичні паперові документи часто не визнаються через найменший відступ від форми, то з електронними документами ситуація може бути ще більш напруженою" [15]. З іншої точки зору, певні вимоги до форми тих чи інших конкретних електронних документів можуть бути в подальшому уточнені відповідними спеціальними нормативними актами, залишаючи право вибору за сторонами правочину в решті випадків.

Законопроект вводить поняття електронного підпису, який прирівнює до власноручного, не висуваючи до нього особливих вимог по формі [14, ч.4 ст.8]. З одного боку, законопроект намагається полегшити прирівнювання електронної форми документу до письмової, але з іншого, тим самим суперечить вже існуючому нормативному регулюванню. По-перше, на сьогодні законодавство містить поняття електронного цифрового під-

пису, застосування якого регулює Закон України "Про електронний цифровий підпис" [9] і який не згаданий в законопроекті. По-друге, наведена норма прямо суперечить нормі діючого Закону України "Про електронні документи та електронний документообіг" [8] про те, що для того, щоб електронний документ був прирівняний до традиційного паперового, він повинен бути підписаний електронним цифровим підписом.

Світова практика йде тим самим шляхом: Директива ЄС, регулюючи застосування електронних підписів, виходить з того, що обмін інформацією в електронній формі та електронна торгівля актуалізують необхідність електронних підписів [5, преамбула]. Отже, на наш погляд, досліджені статті законопроекту стосовно електронних підписів потребують уточнення та узгодження із існуючим законодавчим регулюванням.

Наступна колізія законопроекту полягає в прирівнювання офери та пропозиції робити офери, адресовану невизначеному колу осіб. Цивільний кодекс України прямо наголошує: реклама або інші пропозиції, адресовані невизначеному колу осіб, є запрошенням робити пропозиції укласти договір [14, ч.2 ст.641]. Тобто реклама передуює оферті і розповсюджувати на рекламу і офери одні й ті ж самі вимоги є недоречним. Так, пропозиції робити офери, адресовані невизначеному колу осіб, є рекламою і ці відносини регулюються Законом України "Про рекламу" [10, ст.15].

Оферта, на відміну від реклами, не може бути адресована невизначеному колу осіб, але, незважаючи на це, законопроект містить норму про те, що оферта, адресована невизначеному колу осіб і розміщена для загального доступу й огляду на сайтах мережі Інтернет, інших відкритих і корпоративних мережах або адресне повідомлення, яке направляється у формі електронного документу (повідомлення) з метою укладення договору, повинна містити всі істотні умови договору [14, ч.3 ст.14]. В першому випадку, коли так звана оферта розміщена на сайтах мережі Інтернет і інших мережах – то це є рекламою, а у випадку, коли оферта є адресним повідомлення, яке направляється у формі електронного документу, то дане визначення повинно бути порівняно із визначенням "спаму" (SPAM – System Post Automatic Mail, що в перекладі означає Система Автоматичної Поштової Розсилки).

Підсумовуючи все вищевикладене, варто зауважити, що законопроект увібрав в себе позитивні тенденції розвитку регулювання електронної комерції в світі: розглядає електронну комерцію не лише в аспекті торгівельної діяльності, розширив перелік інструментарію, за допомогою якого вона здійснюється, визнав, що будь-яка електронна мережа може бути середовищем електронної комерції, забезпечив диспозитивне використання електронного підпису.

В той же час варто зауважити, що законопроект запозичив багато суперечливих положень Модельного закону СНД "Про електронну торгівлю" [12], не узгодивши таку рецепцію із існуючим національним регулюванням. На наш погляд, варто було б уникнути нових термінів в законопроекті та зробити прив'язку до вже існуючого регулювання електронних правочинів, ґрунтуючись на нормах Цивільного кодексу України, Законах України "Про електронні документи та електронний документообіг", "Про електронний цифровий підпис", "Про телекомунікації" тощо. Беручи до уваги також і світовий досвід, можна звернутися до Директиви ЄС щодо електронної комерції, де зазначено про необхідність чіткої та простої правової бази для безперешкодного розвитку електронної комерції [6, п.60 преамбули]. Дану рекомендацію варто закріпити і в українському законі.

Майбутній Закон України "Про електронну комерцію" має встановити особливості комерційної діяльності, основним інструментом якої є електронні засоби зв'язку, розмежувати усну і письмову форму правочинів, вчинених за допомогою таких засобів, уточнити процедуру укладення електронних договорів, забезпечити дієвий захист сторін при здійсненні електронної комерції, більш глибоко врегулювати питання проведення електронних торгів та аукціонів, судовий захист спорів, що виникають із електронних угод.

В той же час, враховуючи специфіку електронних правовідносин та складність їх регулювання, варто пам'ятати, що виникнувши як суто технічних засіб передачі інформації, Інтернет перетворився на важливе соціальне явище, яке привертає фахівців юридичної науки. Зазвичай Інтернет розглядається як суто технічний засіб. Утім, такий підхід не може задовольнити юристів насамперед тому, що таке визначення базується на неюридичній термінології і таким чином не може включатися до існуючих юридичних конструкцій. Наочне домінування технічної сторони Інтернету не повинно заважати юридичному осмисленню цього феномена. Інтернет – сукупність особистих та майнових відносин, які виникають при застосування Інтернет-технологій [7, с.124-125].

В рамках даної статті автор не змогли дослідити всі недоліки і суперечності розглянутого законопроекту через їх значну кількість і вважає, що досліджений законопроект повинен бути ґрунтовно перероблений із попереднім опрацюванням міжнародного та зарубіжного досвіду, напрацювань доктрини права та наукових досліджень в сфері регулювання електронної торгівлі і, обов'язково, існуючого вітчизняного законодавства для уникнення породження все нових колізій та неузгодженостей. Автор сподівається, що доопрацьований законопроект не буде

відірваний від існуючого регулювання даних правовідносин, а натомість врахує всі помилки попередників і природно надовго увійде у законодавство України.

1. Andan Zorayda Ruth "E-commerce and E-business" E-Asian Task Force UNDP-IPDIP/www.apdip.net. 2. Аномалії в цивільному праві України: навч. – практ. посібник // Відп. Ред.: Р.А. Майданик. – К.: Юстиніан, 2007. – 912 с. 3. Блажівська Н. Електронний правочин // Юридичний журнал. – 2001. – №4. – С. 62-70. 4. Брель О. Електронний документообіг: організаційно-правові проблеми застосування. // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2007. – №4. – С. 26-29. 5. Директива 1999/93/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу "Про систему електронних підписів, що використовуються в межах Співтовариства" від 13.12.1998 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_240. 6. Директива 2000/31/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу про деякі правові аспекти інформаційних суспільних послуг, зокрема електронної комерції на внутрішньому ринку (Директива щодо електронної комерції) від 08.06.2000 // http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_224. 7. Жилінкова І. Правове регулювання Інтернет – відносин // Право України. – 2003. – №5. – С. 124-128. 8. Закон України "Про електронні документи та електронний документообіг" від 22.05.2003 N 851-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 275. 9. Закон України "Про електронний цифровий підпис" від 22.05.2003 № 852-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276. 10. Закон України "Про рекламу" від 03.07.1996 № 270/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 39. – Ст. 181. 11. Закон України "Про телекомунікації" від 18.11.2003 N 1280-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155. 12. Модельний закон СНД "Про електронну торгівлю", прийнятий Постановою Міжпарламентської Асамблеї країн-учасників СНД №31-12 від 25.11.2008 // zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=997_k75. 13. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг" від 09.08.2005 N 720 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32. – Ст. 284. 14. Проект Закону України "Про електронну комерцію" від 18.02.2010 № 266 // http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=37033. 15. Солодченко І. Електронні документи в житті підприємств // Дебет-Кредит. – 2005. – №12 // www.dtk.com.ua. 16. Харчук В. Електронний правочин // Юридичний журнал. – 2009. – №3. – С. 62-63. 17. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – №11 – Ст. 461.

Надійшла до редколегії 12.05.10

Н. Златіна, асп.

ОКРЕМІ ВИДИ ЗАХОДІВ ВПЛИВУ, ЯКІ ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ ЗА ПОРУШЕННЯ БАНКІВСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА

В статті аналізуються два види державного впливу з боку Національного банку України за правопорушення у банківській діяльності, а саме: письмового застереження до банку та накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу на банк і керівників банку.

В статті аналізуються два види державного впливу со сторони Національного банку України за правопорушення в банківській діяльності, а именно: письмового попередження банку і наложення адміністративного стягнення в виде штрафу на банк і керівників банку.

The article analyzes two kinds of the National bank of Ukraine influencing measures for violations in the sphere of banking activity such as written warning to the bank and imposing of administrative penalty on the bank and bank management.

Ключові слова: Національний банк України, заходи впливу, письмове застереження, адміністративний штраф.

Ключевые слова: Национальный банк Украины, средства воздействия, письменное предупреждение, административный штраф.

Key words: the National bank of Ukraine, influencing measures, written warning, administrative penalty.

Регулювання банківської системи здійснюється за допомогою відповідного законодавства. Держава визначає спеціальні органи, що виступають в ролі суб'єктів управління банківською системою. В сучасних умовах одним з найголовніших серед таких органів є центральний банк.

Питання, що стосуються регулювання банківської діяльності досліджувались у працях таких вітчизняних вчених, як Л.К.Воронова, Д.О.Гетманцев, І.Б.Заверуха, О.А.Костюченко, В.Л. Кротюк, А.Т. Ковальчук, О.П. Орлюк, В.В. Пасічник, А.О.Селіванов та інших.

Метою даної статті є дослідження заходів впливу, що застосовуються Національним банком України до порушників банківського законодавства.

Однією з особливостей банківської системи України є те, що вона почала створюватися ще до формального

здобуття незалежності, коли у березні 1991 року схвалено Закон України "Про банки і банківську діяльність". Завдяки цьому закону було ліквідовано монополію на ринку банківських послуг, почали створюватися приватні банки, отримали повну самостійність державні банки, які також поступово переходили в корпоративне володіння.

Слід зазначити, що банківська діяльність у перші роки незалежності країни почала розвиватися активніше, ніж виробнича сфера. Однак згодом в її діяльності виникли серйозні проблеми, основними серед яких були:

- відсутність елементарно достатньої кількості банків і відповідно фахівців, здатних налагодити перманентне відтворення грошових ресурсів;
- неприпустимо низький рівень грошової капіталізації та фінансової стабільності;

